קול דודי דופק — מחנה ועדה

כדי להבהיר את ההבחנה בין עַם הגורל לבין עַם הייעוד, מן הראוי לעסוק בניגוד אחר - זה שבין מַחֲנֶה לבין עֵדָה. התורה משתמשת בשני המושגים הללו ביחס לישראל: "עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת" (במדבר י:ב).

מחנה ועדה מהווים שתי התנסויות סוציולוגיות שונות, שתי קבוצות נפרדות שאין ביניהן ולא כלום ואינן תומכות זו בזו. המחנה נוצר מתוך רצון להגנה עצמית וניזון מפחד. העדה מתעצבת מתוך כמיהה למימוש רעיון מוסרי נשגב וניזונה מאהבה. במחנה, שלטון הגורל הוא בלתי מוגבל, בעוד שהייעוד שולט בעדה. המחנה מייצג שלב בהתפתחות תולדות האומה. המשך קיומו של עם מזוהה עם קיומה של העדה.

המחנה, במהותו, איננו תופעה אנושית ייחודית; ניתן למצוא את עקבותיו גם בממלכת בעלי החיים. גם שם משמש המחנה כמגן מפני סכנה חיצונית. כאשר אימת התקיפה אוחזת בעדרי הבקר והצאן, הם מתגלגלים בטירוף מכל הר ירוק ומקום עשב ורצים זה אל זה, מצמידים קרניים ונוגחים בראשיהם. הפחד מוצא את ביטויו האינסטינקטיבי בחיפוש משותף אחר הגנה באמצעות התקבצות. סוד התאחדותם של פרטים למחנה אחד אל מול הסכנה מוכר היטב לאינסטינקט החייתי.

גם בעולם האדם, המחנה נוצר אך ורק מפחד. כאשר הקיום הגורלי, חסר הברירה, מטיל אימה על האדם, הפרט תופס את אי-הספקת כוחו ומתחבר לאחרים לצורכי הגנה עצמית, כדי לגבור על אויב משותף. הקמת המחנה היא תחבולת מלחמה. למד מה שלימדה תורה: "כִּי תֵצֵא מַחֲנֶה עַל אֹיְבֶיךָ" (דברים כג:י). המחנה נולד מתוך אימת ההשמדה והאבדון, מפחד שהגורל מכריע. מתוך המחנה קם העם. בראשיתם, היו היהודים במצרים מחנה. כאשר נגאלו על ידי הקדוש ברוך הוא, התעלו לדרגת אומה.

אכן, לעדה מקום מיוחד במלכות האדם וברוחו האדירה. העדה היא יצירתו האופיינית של האדם, והודו המפואר חופף עליה. העדה אינה נוצרת כתוצאה מגורמים שליליים או מפחד מפני הגורל הרודף אחר האדם החש את אומללותו וחולשתו, אלא כתוצאה מדחפים חיוביים. הייעוד הוא יסוד העדה. עדה היא קיבוץ של יחידים בעלי עבר אחד, עתיד משותף, שאיפות משותפות, כיסופים זהים לעולם שכולו טוב ונעים, וייעוד יחיד והרמוני. ראשיתה של העדה נעוצה במסורת אבות העם בשחר קיומו. אחריתה מושרשת בחזון משותף של אחרית הימים. בני העדה הם עדים19 למאורעות שחלפו ולעתיד המופלא שטרם הגיע. העדה מקיפה לא רק את החיים כיום אלא את כל מי שחי ומי שיחיה משחר האנושות ועד אחרית הימים. המתים שהלכו לעולמם עודם חיים בגבולות העדה, ואלה שעתידים להיוולד כבר חיים בתחומה. העדה היא אומה קדושה שאינה

יראה מפני הגורל ואינה חיה בעל כורחה. היא מאמינה בייעודה ומקדשת את עצמה מרצונה החופשי למימושו. ברית מצרים נכרתה עם עם שנולד במחנה, ברית סיני נכרתה עם עם קדוש.